

նանքը այնպէս, ինչպէս որ է, եւ ոչ ինչպէս այդ քաջադուր
են նրա հակառակորդները:

— Պրօֆ. Պարրոտի նամակները:

Դաւաւոր Արթուրի անունն հետ կապուած պրօֆ. Պարրոտի նամակները, լոյս են տեսել „Deutsche Revue“-ի համաքննարկում: Այդ նամակները՝ Աղէքսանդր Ա. Ռուսաց կայսեր ուղղուած նամակներ են: Նրանցից երեւում է, որ Կայսրը շատ մօտ է եղել Պարրոտին եւ շատ անգամ նեղ համազմանքներում դիմել է նրա խորհրդին: Դրանք պատմութիւնը ցոյց է տալիս, որ Աղէքսանդրը ոչ միայն հարցնում էր խելացի պրօֆէսօրի խորհրդները, այլ եւ հետեւում էր նորանց: Բերնից երկու օրինակ. Աղէքսանդր Ա-ը շնորհիւ իւր լուսաւորուած դաստիարակների եւ գլխաւորապէս շնորհիւ Լահապի, գեղեցիկ ծրագիրներով էր գահ բարձրացել: Այն ծրագիրներից գլխաւորն Ռուսաստանում սահմանադրութիւն մտցնելն էր: Սակայն սահմանադրութեան հակառակորդները կարողացան նրա վերայ այնպէս ազդել, որ նա վերջապէս հրաժարուեց իւր այդ դիտաւորութիւնից:

Պարրոտի մի նամակից երեւում է, որ նա սկզբունքով հակառակ շինելով սահմանադրութեան, այնու ամենայնիւ ինդուրում է, համոզում է կայսեր շանել այդ քայլը եւ չնրաժարուի իւր անսահման իշխանութիւնից: Մի ուրիշ օրինակ. Սաէրանսկին Աղէքսանդրի լուսաւորուած գործակիցներից մէկը ըստմութիւն թշնամիներ ունէր, որոնք կարողացան բարդել նրա վերայ այնպիսի մեղադրանքներ, որ կայսրը ստիպուած էր նրան մահու դատապարտել: Բայց այդ վիճիւր տալուց առաջ նա հարցնում է Պարրոտի կարծիքը: Սա խորհուրդ է տալիս կայսեր զդատապարտել Սաիրանսկուն մահու, առանց գործը լաւ քննելու: Դրանք որովհետեւ այդ ժամանակ կայսրը զբաղուած էր նապօւէօնի արշաւանքների գործով, ուստի Պարրոտը խորհուրդ է տալիս առ այժմ միայն աքսոր ուղարկել Սաիրանսկուն, իսկ յետոյ՝ գործը քննել որպէս հարկն է: Կայսրն այդպէս էլ անում է եւ Սաիրանսկին ազատուում է մահից: Յայտնի է, որ Նիկողայոս կայսեր ժամանակ Սաիրանսկին ետ բերուեց աքսորից եւ Ռուսաց օրէնքների ժողովելու գործում մեծ դեր խաղաց:

ածնի և Մայր Աթոռի մէջ, պէտք է անշուշտ մի նիւթական արտայայտութիւն ունենայ, Հնագոյն արտայայտութիւնների ձևերն դադարել են արդէն, այս խոստովանումները մենք ցաւ ի սիրտ, Հայ հաւատացեալների խմբին այլ ևս չեն գիմում գէպի Այրարատ, գէպի Վաղարշապատու կաթուղիէն, գէպի Մայր Աթոռը, Ուխտաւորների անընդհատ շղթաները, որ ձգւում էին աշխարհիս չորս կողմերից գէպի Լուսաւորչի Գահը, կարուել են և այլ ևս հայ հեռաւոր քրիստոնեան իւր շրթունքներով չէ մերձենում նուիրական սրբութիւններին: Ցաւալի է այս տխուր փաստի գոյութիւնը, բայց մենք չենք կարող աչքներս փակել, չը տեսնել ու չարձանագրել այդ:

Եթէ աչքաբաց լինել ցանկանք և տեսնենք թէ ի՞նչպիսի ջերմեռանդութեամբ այսօր միւս քրիստոնեաները ուխտագնաց են լինում գէպի իրենց նուիրական վայրերը, այն ժամանակ միայն կը հասկանանք մեր անտարբերութիւնը:

Ոչ մի փաստ, ոչ մի առարկութիւն և ոչ մի պատճառ կարող չէ արդարացնել մեր այս ընթացքը և եթէ մէկը փորձէ այդպիսի պատճառաբանութիւններով արդարացնել այդ անտարբերութիւնը, չէնք դանդաղիլ հին և թշուառութեան դարերից առնուած օրինակներով նրան համոզել, որ սըխալ է մեր այժմեան վարմունքն ու կորստաբեր, Բայց այս առթիւ դեռ շատ պիտի զբաղեցնէ «Արարատ»-ն իւր ընթերցողներին:

Հետաքրքրութիւնը մեր կեանքի խթանն է, ոչ մի գործ մարդս առանց հետաքրքրութեան չէ աշխուշտ, ուստի հայ եկեղեցականութեան ճիգը պիտի լինի հետաքրքրութեան շնորհիւ հեռաւոր եղբայրներին շղթայել:

Առանց ճանաչողութեան չը կայ հետաքրքրութիւն. հայ ազգը պէտք է ճանաչէ, պէտք է գիտենայ իւր եկեղեցու վիճակը, որ հետաքրքրուի ներանով. Սակայն ո՞վ պիտի տայ այդ ծանօթութիւնը, ո՞վ և ի՞նչպէս պիտի նպաստէ, որ հայ եկեղեցու արդի վիճակի ուղիղ և ճիշդ ճանաչողութիւնը ընդհանրանայ, ոչ ապաքէն հայ եկեղեցականութիւնը և նրա բերան «Արարատ»-ը, Հայ ժողովուրդն իրաւունք ունի պահանջելու, որ «Արարատ»-ը ստոյգ և անընդհատ տեղեկութիւններ տայ հայ եկեղեցու հեռաւոր և մերձաւոր կեանքից, որ նա պատկերացնէ մեր ազգային և եկեղեցական կեանքը կատարելապէս: Միմիայն այդպիսի ճանաչողութեամբ կապուած կը լինին ցրուած հայ եկեղեցիք և կը հետաքրքրուին միմեանց վիճակով, իսկ այդ հետաքրքրութիւնից կը ծագէ այն բարերար աջակցութիւնը, որից զուրկ ենք մենք այսօր:

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն

Հ Ր Ա Խ Է Ր:

«Արարատի» բաժիններից մէկը, որ ցարգ անխնամ էր թողուած, նոր խմբագրութիւնա ձուլացնել կամենալով՝ առանձին հոգատարութեամբ դիմեց մեր եկեղեցական պաշտօնեաներին և նրանց օժանդակութիւնը խնդրեց. սակայն այդ խնդիրը ցարգ աննկատելի մնաց և այդ մասին հարկ կայ մի առանձին հրաւերի:

Այսօր այդ հրաւերը կարդում ենք մենք բովանդակ հայ եկեղեցականութեան և մի քանի խօսքով յիշեցնում մեր խնդրի կարևորութիւնը:

Այն անքակտելի բարոյական կապը, որ կայ հայ ժողովրդի և նրամեծագոյն սրբավայրի, Ս. Էջմի-

Եկեղեցական կեանքը բաղմադիմի արտայայտութիւններ ունի, իւրաքանչիւր կենդրոնում և իւրաքանչիւր յետ ընկած գիւղում կատարուեմ են աչքի ընկնող երեւոյթներ, որոնց ընդհանուրին ծանօթացնելը անհրաժեշտ պահանջ է և աղբիւր շատ տեսակ արգասաւոր գործերի, Հայ պատրիարքութիւններն, առաջնորդութիւնները և վանահայրութիւններն այն կենդրոններն են, ուր կատարուեմ են և պիտի կատարուին ընդհանուր յառաջադիմութեան նպաստող գործեր, ահա այդ գործերին և դրանց հեղինակ եկեղեցականներին ու աշխարհականներին պիտի ծանաչէ Հայ ժողովուրդը «Արարատ»-ի շնորհիւ: Ոչ այսչափը միայն, շատ են այն ուրախագիթ և տխրադեցիկ երեւոյթները, որ կատարուեմ են խուլ անկիւններում, մոռացուած Հայ գիւղերում, ահա այդ ամէնի մասին պէտք է զեկուցուին տայ «Արարատ»-ը, Այլ թերթերը այդ նպատակով թղթակիցներ են պահպանում, իսկ «Արարատ»-ի ի պաշտօնէ թղթակից է ամէն մի քահանայ, վարդապետ և առաջնորդ և ուսուցիչ, որոնց ուղղակի պարտքն է ծանօթացնել ընդհանրութեան իրենց յանձնուած հօտի եկեղեցու, վանքի, վիճակի և դպրոցի հետ:

Չենք կամենում առանձնապէս յիշել, որ այդ տեսակ զեկուցումներն բացի հասարակական օգտից և մասնաւոր ու անձնական օգուտներ առաջ կը բերեն մեր եկեղեցականների համար, որոնց գործերը կը փայլին իսկական լուսով և շնն վարագուրութիւլ:

Այս հրաւերն ուղղուեմ ենք մենք մանաւանդ մեր հեռաւոր եղբայրակիցներին, ծաճկաստանի և Պարսկաստանի հոգեւորականութեան, որոնց աջակցութեանն առանձնապէս կարօտ է խմբագրութիւնս: Այսօր ամէն մի հայ ծարաւի է իւր եղբայրակիցների վիճակի ճշմարիտ ծանօթութեան, տանք ուրեմն այդ ծանօթութիւնն, որպէս զի կատարած լինինք մեր պարտքը և ծառայած Հայաստանեայց եկեղեցու բարգաւաճման գործին:

ԵԿԵՂԵՅԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ.

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ.

Գ. ՃԵՄԱՐԱՆ.

Դէորդեան Շեմարանի վարչութիւնը ըստացել է հետեւեալ զրուցիւնը Սիմֆերոպոլի նահանգական դատարանի դատախազից, 1895 թ. 24: Ա. 1936.

Պերեկոպ քաղաքի վաճառական Ղազար Յակոբեան Բերբերեանի կտակից, որ հաստատել է Սիմֆերոպոլի նահանգական դատարանը 1894 թ.

դեկտեմբերի 13-ին, երեւում է որ հանգուցեալ Բերբերեանն ի միջի այլոց կտակել է.

«11. Բերբերեանի անուան մի թոշակ սահմանելու էջմիածնի հոգեւոր գալրանցում Թէոդոսիայի կամ Ցաւրիկեան նահանգի միւս քաղաքներից մէկի մի հայ տղայի համար երկու հարիւր յիսունական ռուբլի տարեկան, և եթէ Բերբերեան անուան թոշակաւորներն իրանց ուսումն աւարտելուց յետոյ քահանայ ձեռնադրուին՝ տալ իւրաքանչիւրին սկզբնական պիտոյքներն հոգալու համար հարիւրական ռուբլի»:

Յայտնելով այս մասին Հոգեւոր Գալրանցիդ, պատիւ ունիմ աւելացնելու, որ այս կտակի համար նշանակուած կտակահատարներն ապրում են—Տիտուլիարնի սովետնիկ Սիրաֆիմ Միսիրովը Սիմֆերոպոլ քաղաքում իսկ Մարտին Գրիգորեիչ Զայցելի, Կարպ Խրիստոֆորովիչ Կարակաշը, Իւան Կարպովիչ Սելինովը, Օսիպ Օսիպովիչ Ալթունջին և Եգոր Վլադիմիրովիչ Չեմբերջին—Թէոդոսիայում:

Ա. ԲՈՒՍԱՀԱՅՔ.

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ.

Մեր դպրոցների կեանքին փոքր իշատէ ծանօթ մարդկանց համար պարզ է՝ թէ ինչ բաղմադիմի արգելքներ կան այդ դպրոցների յառաջադիմութեան և նոցա գործունէութեան կանոնաւոր ընթացքի դէմ: Համոզուած լինելով որ վերջը բուժելու համար պէտք է խնայել բանալու այն, մենք կաշխատենք ունեցած ծիշդ տեղեկութիւններից քաղելով ներկայացնել այժմ Երեւանի ընդարձակ թեմի ծխ, դպրոցների ներքին կեանքի պատկերը, Սկսում ենք տնտեսական վիճակից:

Դպրոցական կեանքում ամենամեծ խնդիրներից մէկը, գուցէ և առաջինը, տնտեսական վիճակն է: Դպրոցական եկամտի պակասութիւնը այն մաշող հիւանդութիւնն է, որ չի թողնում դպրոցն աճի ու զօրանայ: Մինչև 1894 թ. աւանը դպրոցների եկամուտներն էին եկեղեցական դրամների օժանդակութիւն, եկեղեցու հոգեւորից ստացուող նւապատ, աշակերտական թոշակ, հասարակական վերջիններով կազմուած եկամուտներ. ինչպէս կը ռոգրից, վաճառուող անասուններից, խանութներից պարտադիր վճար էլն, ևլն, Նոյն թուականից այդ աղբիւրները ցամաքեցան և դպրոցները մնացին եկեղեցու օգնութեան, թոշակների և կամաւոր նուէրների յուսով: Դոցանից առաջինը իրաւամբ եկեղեցւոր, դպրոցների անդամնիկ աղբիւրը պիտի